

Отже, враховуючи динамічні перетворення економіки України, що зазнає структурних ринкових змін і протистоїть зовнішнім загрозам, а також перебуває у взаємодії із національними економіками інших країн, економічна захищеність громадян є пріоритетним завданням для уряду, а підтримка стійкого розвитку сільського господарства – одним із способів досягнення економічної безпеки. Зважаючи на вже існуючі зміни середовища господарювання, методологічний підхід щодо розрахунку рівня економічної безпеки слід доповнити індикаторами екологічної безпеки та переглянути вплив вагових коефіцієнтів шляхом повторного експертного оцінювання, як мінімум, внаслідок виключення порівняння індексу промислового виробництва України та Росії.

Література:

1. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. Міністерство економіки України: веб-сайт. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=d4c96730-ea46-4ebd-ba92-60631a3e2e69&tag=MetodichniRekomendatsiiMakroekonomika> (дата звернення: 29.01.2023)
2. Костюк Т. О. Економічна безпека сільського господарства України: сучасний стан та прогноз. *Агросвіт*. 2017. № 17. С. 53–62.

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ЯК ІМАНЕНТНИЙ КОМПОНЕНТ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Д. В. БОЙКО, магістр кафедри економіки та економічних методів управління
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, м. Харків, Україна

Сьогодні політична ситуація у світі складається таким чином, що національні економіки розвиваються в умовах небаченої невизначеності. Це, в свою чергу, стає причиною бурхливого розвитку тіньового сектору світової економіки в цілому, та національних економік зокрема. Поширення тіньової економіки поряд з макроекономічною розбалансованістю та обмеженістю ресурсів були визнані Всесвітнім економічним форумом (ВЕФ) основними глобальними ризиками на десятиліття ще у 2011 році [1]. Очевидно, що зараз ця проблема є ще гострішою. Таким чином, знову актуалізуються дослідження тіньового сектору та шляхів його зменшення.

Проте, я хотів би загострити увагу не на тому, якою актуальною є ця проблема на даний момент, а на тому, що вона ніколи не буває не актуальною. Проблема тіньового сектору існує завжди, в тих чи інших масштабах, в кожній країні, в кожній ринковій системі. Очевидно, що повністю позбутися її не можливо, і не потрібно, тому що частина тіньових економічних операцій допомагає суспільству виживати та пом'якшує кризи. Але, з іншого боку, високий рівень тінізації об'єктивно призводить до руйнування важелів управління економікою, подальшого розшарування населення, підриву довіри до влади та гальмування реформ [2]. Це і є основною проблемою нашої країни, та багатьох інших країн, що розвиваються. Також ще однією, не менш важливою проблемою існування тіньової економіки є існування «кроваво-червоної»

економіки, до якої входять кримінальні схеми, торгівля забороненими товарами та інші шкідливі для суспільства форми прояву тіньової економіки.

Ці негативні наслідки існування тіньового сектору безперечно є дуже важливими, і саме на них в першу чергу звертається увага, коли ми говоримо про зменшення його обсягів. Проте сьогодні, я пропоную сфокусуватись на проблемі, яка, на мою думку, є ледь не першопричиною тінізації економічної діяльності, а саме: розподіл та перерозподіл благ в суспільстві.

По-перше, дуже нерівномірний перерозподіл благ є причиною поширення так званої «сірої економіки». Бідній частині суспільства просто не вистачає їх доходів навіть для простого існування, вже не кажучи про рівень комфорту. Через це вони погоджуються працювати повністю або частково неофіційно, також ухиляються від сплати інших податків або займаються незареєстрованою економічною діяльністю. Як правило, чим більш бідним є найнижчий клас, тим більші обсяги тінізації економіки, саме завдяки «сірій економіці».

По-друге, якщо бідні стають ще біднішими, багаті додатково збагачуються, що в свою чергу провокує розростання вже «кровоаво-червоного» сектору внаслідок спроб вищого класу захопити більшу частину ринку, стати більш впливовим, отримати більше влади.

По-третє, через подальше розростання тіньового сектору, економічна нерівність збільшується ще швидше, що тягне за собою, новий виток тінізації. Можна сказати, що економічна нерівність одночасно є як чинником формування сприятливого середовища для тіньового обігу товарів, так і наслідком тінізації міжнародних торговельних потоків [2].

Отже, за даною логікою, чим більшою є нерівність доходів населення в середині економіки, тим більшим є рівень її тінізації. На практиці, звісно, залежність не настільки пряма і чітка, тому що існує велика кількість факторів, які також впливають на рівень тінізації економіки, але в цілому, ця тенденція зберігається. Таким чином, ми підійшли до вельми важливої проблеми, яку має вирішувати кожна економіка, за для того, щоб її тіньовий сектор знаходився у допустимих межах і не створював проблем для всієї системи.

Проте, чи можна сказати, що якщо, врахувавши цей надважливий фактор, а також всі інші, що впливають на тінізацію економіки, провести необхідні заходи та максимально обмежити вплив цих факторів, ми зможемо позбутися тіньової економіки зовсім? Ні, не можна, тіньова економіка є незмінним супутником як ринкової економічної системи, так й усіх інших економічних систем, які на даний момент відомі людству. Щоправда, цей факт зовсім не виключає ймовірності того, що майбутні економічні системи зможуть позбутися цього явища повністю, але в такому випадку, нам треба розуміти, що на початку становлення будь-якої економічної системи недосконалість інститутів буде створювати можливості для утворення тіньового сектору, саме тому на вдосконалення інститутів слід приділяти найбільше уваги.

Таким чином, все що ми маємо робити – поступово створювати так систему, яка не дозволить тіньовому сектору вільно розростатись і заважати всій національній економіці.

Література:

1. Global Risks Report 2011 Sixth Edition. An initiative of the Risk Response Network. January 2011 / World Economic Forum URL: <http://riskreport.weforum.org/global-risks-2011.pdf> (дата звернення: 01.02.2023).

2. Т. А. Тищук, Ю. М. Харазішвілі, О. В. Іванов; за заг. ред. Я. А. Жаліла. Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрями подолання: аналітична доповідь. НІСД, 2011. С. 3 — 4.

ДОБРОБУТ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ: ВПЛИВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ЧИННИКІВ

Т. В. МІЩУК, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, кафедра статистики

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

У період економічних та соціальних перетворень одним з найважливіших завдань державної політики країни є збереження добробуту громадян на належному рівні. Економічна ситуація в Україні станом на початок 2023 року доволі критична. У 2022 рік українська економіка увійшла зі зростанням у 3,2% (після падіння на 4% у ковідному 2020) [1], однак повномасштабне вторгнення росії на територію нашої держави змінило ситуацію.

На добробут населення впливає ряд чинників, про які детально описано у [2]. Вважаємо за доцільне акцентувати увагу на розвитку зовнішньоекономічної діяльності, оскільки різновидом економічних чинників є зовнішньоекономічні, які є ще одним із потенційних чинників забезпечення більш високого рівня життя населення країни.

Проблематика добробуту населення завжди актуальна і є предметом дослідження багатьох науковців. Зокрема, у [3] рейтингування регіонів України за показниками добробуту населення, а у [4] описано рівень безробіття в Україні.

Основними показниками ЗЕД є експорт та імпорт товарів та послуг, зовнішньоторговельне сальдо та прямі іноземні інвестиції. Аналіз динаміки цих показників протягом останніх років представлено на рис. 1.



Рис. 1 – Обсяги зовнішньої торгівлі України в 2014-2021 рр.
Джерело: Побудовано авторами за даними [1]